

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De Gevangenvaarder van Filippi 1.

**”En hen buiten gebracht hebbende, zei-
de hij: Lieve heren, wat moet ik doen,
opdat ik zalig worde? En zij zeiden:
Geloof in den Heere Jezus Christus en
gij zult zalig worden, gij en uw huis.”**
Handelingen 16 : 30-31.

De liefde van Christus was het geheim van het leven van Paulus. Door die liefde kende hij een vrede die alle verstand te boven gaat. Door die liefde gedreven maakte hij het evangelie van Jezus Christus alom bekend onder de heidenen. Paulus was diep bewogen met de nood van zijn medemens. Hoe rijk werd zijn prediking door de Heere gezegend. Op de eerste zendingsreis waren velen voor het evangelie gewonnen. Ze kwamen uit een grote duisternis tot het heerlijke Licht.

Op verschillende plaatsen werden gemeenten gesticht. Het is te begrijpen dat Paulus op de tweede zendingsreis deze gemeenten gaat bezoeken. De contacten werden verstevigd. De nieuwe gemeenten hadden zijn steun nodig. Wanneer alle gemeenten bezocht zijn, komt de vraag voor de zendingen - Paulus is nu vergezeld van Silas - waar ligt het volgende zendingsterrein? De velden zijn wit om te oogsten. Overal schijnt de nood groot te zijn. Maar waar gaat men nu beginnen?

Paulus en Silas waren van plan in Klein Azië het werk uit te breiden. Doch tweemaal werden ze door de Heilige Geest verhinderd. In geloofsvertrouwen mochten ze verwachten dat de Heere nu ook het nieuwe arbeidsveld zou aanwijzen. Dit gebeurde te Troas. Paulus zag in een nachtelijk visioen een Macedonische man die hem in ernst verzocht: Kom over in Macedonië en help ons. Dit gezicht was een boodschap uit de hemel. De Heere riep Paulus en zijn metgezellen om het evangelie in Macedonië, in Europa, te verkondigen.

Ze aarzelden niet, maar gingen meteen op reis. Het eerste gedeelte van de reis was per boot. Aangekomen aan de Griekse kust gingen ze het binnenland in en bereikten na ongeveer 15 kilometer de Romeinse vestingstad Filippi.

Het begin van hun optreden in Filippi werd op een eenvoudige vergaderplaats door de Heere gezegend. Aan de oever van een rivier woonden ze op de Sabbath een godsdienstoefening bij. Hier werd de gelegenheid gegeven om te spreken over de grote waarheden van het Woord van God. De Heere werkte wonderlijk. Hij opende in Zijn grote liefde en macht het hart van Lydia de purperverkoopster. Zo veroorzaakte het Woord van God door Paulus gebracht de grote verandering in haar hart en leven.

Maar nu waren Paulus en Silas in de gevangenis terecht gekomen. Onrechtvaardig beschuldigd en veroordeeld waren ze in het openbaar op een wrede wijze gezeseld. Toen de hoofdmannen van de stad Paulus en Silas overleverden aan de gevangenvaarder, behandelde deze hen alsof ze grote misda-

digers waren. Hij deed alle moeite zijn werk goed te doen. Achter de zware muren waren alle gevangenen veilig opgesloten. Maar hij wierp Paulus en Silas in de binnenste kerker, een vunzig donker hol. Deze kerker was als het ware een gevangenis in de gevangenis. Bovendien legde hij hen in de ketenen, die in de muren waren vastgeklonken. En alsof het zo nog niet genoeg was, sloot hij de voeten van de mishandelde mannen in de stok. Ze konden zich bijna niet bewegen. Inderdaad de gevangenvaarder spaarde deze gevangenen niet. Paulus en Silas zitten zo vast als het maar enigszins kan. Wat hun zelf het smartelijkst is, het evangelie is tevens met hen in de boeien gelegd!

Deze mannen, die zo getrouw hadden mogen getuigen in een heidense omgeving, hadden wel zegen op hun werk. Doch ze ondervonden ook hoe bitter de vijandschap van de wereld kon zijn. De omstandigheden waarin ze verkeerden waren zeer ontmoedigend. Lichamelijk moeten ze veel pijn geleden hebben. Daarbij kwam de gedachte dat de verkondiging van het evangelie hier in Filippi voor hen tot een einde gekomen was. Wat hadden Paulus en Silas in deze donkere nacht toch veel te verwerken. Hoe hebben ze deze moeilijkheden ervaren? In deze nacht mochten ze bidden en ook . . . de lof des Heeren zingen. Dat was bijzonder groot!

Maar spreken wij niet te gemakkelijk over de omstandigheden van Paulus en Silas? Onderschaten we de pijn niet die zij tijdens het geselen moesten dragen en ook daarna? En hoe staan wij er zelf tegenover als we pijn of smaadheid moeten lijden voor de naam en zaak des Heeren? Zijn wij wel bereid om ons geloof te belijden in de tegenwoordigheid van anders denkenden? Durven wij in een vijandige omgeving wel te getuigen van het grote evangelie van Gods genade in Jezus Christus? Wat doen wij als de naam van God gelasterd wordt?

Is het niet zo dat velen onder ons - ouderen en jongeren - zich maar al te gemakkelijk schamen en het te moeilijk vinden om te spreken over de Heere en Zijn dienst? Wellicht is er voor ons hier nog wel iets te leren van het vertrouwen van Paulus en Silas. Laat ons even terugkeren naar de gevangenis te Filippi.

Het staat er zo ontroerend in vers 25: "En omtrent middernacht baden Paulus en Silas, en zongen Gode lofzangen; en de gevangenen hoorden naar hen". Ze begonnen met het gebed en eindigden in het zingen van de lofzangen. Hoe heerlijk is de kracht van de genade, in de diepste nood leert zij bidden. De beide gezanten van het Kruis waren wel in de gevangenis, maar de vervolgers hebben de weg naar de troon der genade niet kunnen versperren. Paulus en Silas brachten hun nood bij de Heere. Maar ook de nood van de gemeente van Filippi. Hoe gaarne hadden ze daar het Woord der Zaligheid blijven verkondigen. Maar ze berustten in de grote wijsheid Gods. Hij zal Zijn werk niet laten varen. Hij kon toch ook zonder Paulus en Silas. Ze mochten het alles in vertrouwen aan de Heere overlaten. Zoals Hij het maakte was het hen goed.

Wat waren Paulus en Silas toch bevoorrechte mensen. In voor en tegenspoed wisten ze wie de Heere voor hen was. In de grootste smarten bleven hun harten in de Heere gerust.

Dan wordt het zo bewaarheid dat Gods volk toch een gelukkig volk is. Ook in wegen van druk. Ze hebben een Toevlucht in de grootste beproevingen.

Paulus en Silas hadden een goddelijke verandering van hart en leven verkregen. En de Heere liet niet varen de werken Zijner handen.

Lezer, kent u ook iets van dat geheim? Kent u reeds de kracht van goddelijke genade? Zoekt u reeds die dingen die boven zijn? Weet u van dat hunkeren naar de ontfermingen Gods?

Zet uw hart toch niet op de dingen van deze wereld. De dag der beproeving kan ook voor u aanstaande zijn! Rust toch niet eer u de Schuilplaats des Allerhoogsten zijt binnen gegaan. De Heere gedenke u met onwederstandelijke genade.

(Wordt vervolgd D.V.)
G. Hamstra.

Van de administratie

Wat betreft de toezending van de acceptgirokaarten verwijzen we u naar wat ds. Blom hierover meedeelt in "Van de redactie". We hopen dat de aparte toezending van deze kaarten er toe mag bijdragen, dat al onze abonnees tot een spoedige betaling zullen overgaan. Zoals u ziet is de abonnementsprijs nog steeds f 10,-, dus niet verhoogd. Dit is mogelijk omdat we veel overbetalingen en giften mogen ontvangen. We hopen dat dit in 1986 ook weer het geval zal zijn, want u weet het, anders zou de prijs met 3 vermenigvuldigd moeten worden. We vertrouwen er op dat we ook dit keer niet beschaamd zullen worden. In de afgelopen periode ontvingen we al f 305,- aan giften, terwijl zich 7 nieuwe abonnees opgaven. Uw dankbare en uitziende administrateur.
Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Acceptgirokaarten.** Onze lezers hebben in het vorige nummer geen acceptgirokaart voor de betaling van het abonnementsgeld aangetroffen. Ook in dit nummer is geen kaart ingesloten. Dat is niet meer mogelijk, omdat de nieuwe kaarten groter zijn dan de vorige. De bedoeling is, dat ze dezer dagen afzonderlijk worden verzonden. Onze abonnees geven daardoor mogelijk wat meer aandacht aan de kaart, zodat het aantal abonnees dat terstond de kaart invult en verzendt belangrijk toeneemt. Overbetalingen zijn daarbij uiteraard van harte welkom. Mede daardoor zijn we in staat om de uitgave van ons blad zonder financiële zorgen voort te zetten.

Het zal voorkomen dat sommige abonnees ten onrechte een acceptgirokaart ontvangen. Die moeten de kaart als niet gezonden beschouwen. We denken aan hen die intussen het abonnementsgeld al betaald hebben, aan hen die een ruilabonnement hebben en aan hen die een abonnement voor rekening van een ander hebben.

2. **Ontmoetingsdag te Slidrecht.** Ook dit jaar hopen we weer op de zaterdag na Pasen te Slidrecht een ontmoetingsdag van vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand te houden. Dat is dus D.V. op zaterdag 5 april a.s. De morgensamenkomst zal aanvangen

om half elf uur. De opening zal plaats vinden door Ds. H.C. van der Ent. Daarna hoopt Ds. M. Vlietstra te spreken. Ds. P. Beekhuis hoopt die samenkomst om ongeveer 12 uur te sluiten. Er zal dan pauze zijn tot 2 uur, zodat er ruimschoots gelegenheid zal zijn om elkaar te ontmoeten, banden te leggen of te vernieuwen.

De bedoeling is dat de middagsamenkomst D.V. zal worden geopend door Ds. B. de Romph. Daarna hoopt Ds. P. van Zonneveld te spreken. Ds. M.C. Tanis zal de middagsamenkomst sluiten. Dat zal ongeveer om 4 uur zijn. Ook de bezoekers die van verre komen kunnen dan bij leven en welzijn weer tijdig terug zijn.

We hopen dat ook dit jaar de opkomst weer verblijvend mag zijn en bovenal dat de Heere het wel maakt.

3. Gomarusschool voor Mavo en Havo te Gorinchem. We willen even wijzen op de advertentie van deze school in dit nummer, waarin het gaat om de aanmelding van leerlingen. Het Reformatorisch onderwijs is in Gorinchem goed van de grond gekomen. Dat is voor de wijde omgeving van grote betekenis. Het is begonnen met een basisschool. Nu is er al een volledige Mavoschool en een Havo in opbouw. Laten ouders uit deze streek hun kinderen die daarvoor in aanmerking komen naar deze school sturen, opdat die kinderen zo lang mogelijk onderwijs ontvangen dat wordt gegeven in overeenstemming met Gods Woord. Zo langzamerhand komt er een netwerk van Reformatorische scholen over het hele land. In deze tijd van verwording is dat nog een zegen van de Heere. Laten overal ouders met opgroeiende kinderen hiermee rekening houden. Ook andere scholen adverteren in ons blad.

4. School voor Dundas en Hamilton. We ontvingen voor dit doel een gift van f 100,- en per giro van de diaconie van de Chr. Geref. kerk te Vianen een gift van f 200,-. Hartelijk dank.

B.

Uit het land van de Bijbel 50.

C. HET BEDRIJFSLEVEN.

III c. Kunsten en wetenschappen (3).

b). De scholen (vervolg).

Zo was dan de "schrijfkunst" al vroeg in gebruik geweest; reeds bij Abraham. In Mozes' tijd was zij vrijwel algemeen bekend. Wij lezen van Mozes *zelf* in Handelingen 7 vs. 22: "En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren, en was machtig in woorden en in werken." Zo kan Mozes zelfs als de *vader* der "Hebreeuwse letterkunde" beschouwd worden. Zij bereikte onder David en Salomo haar hoogste bloei. Zij kwam echter met de Babylonische ballingschap in verval, toen zij na Maleachi bijna geheel door andere talen en dialecten verdrongen werd. Maar anderzijds moesten in Kanaän de opvoeding der kinderen "verzorgd" blijven. Gedurende de eerste jaren werden de kinderen door de *moeders* opgevoed. Daarna kwamen de jongens onder de leiding van de vader, die hen het bedrijf leerde, alsook 't lezen, schrijven en rekenen en het onderwijs in de "wet". De meisjes kregen tot hun huwelijk bij hun moeder "huiselijk onderwijs". Daarbij maakte toch ook de *vader* aan de Paasmaaltijd de betekenis van het Pascha zijn kinderen duidelijk.

Daar de tijd van de "richters" een tijd van "afgodendienst" was, nam de "Wetskennis" af, alsook die van de geschiedenis der vaders.

We mogen echter verandering ten goede vinden bij SAMUËL. Hem wordt althans de stichting van "PROFETENSCHOLEN" toegeschreven.

De aard van deze scholen was meer gericht op godsvrucht en geestelijke opwekking dan op letterkunde. Ezra, de priester, ten tijde van de ballingschap, werd een groot "schriftgeleerde" genoemd. Hij legde zich toe op het bestuderen en verklaren van God's *wet*. Wanneer we lezen van de "overleveringen der ouden", dan waren dit verklaringen van schriftgeleerden aan hun discipelen, als meer "openbare redetwisten" bedoeld.

Nog later ontstonden er meer "wetenschap-

pelijke" scholen en wel na de verwoesting van Jeruzalem, te JABNE en in TIBERIAS en elders.

De leraren van deze scholen kregen bepaalde titels en rangen. Zo o.a. de titel "rab", "rabbi" en "raban". De "rab" was de minste en de "raban" de "hoogste" leraar.

Na de tijd van "HILLEL" en "SCHAMMAI" waren er zeven "raban". Gamaliël, de kleinzoon van Hillel, behoorde tot deze zeven "raban".

Van hem verklaarde Paulus in zijn verdediging voor zijn vijanden, die wij vinden in zijn verantwoording als beschreven in Handel. 22 vs. 3, namelijk: "Ik ben een Joods man te Tarsen in Cilicië geboren, opgevoed in deze stad, aan de voeten Gamaliëls onderwezen naar de nauwgezetste wijze der vaderlijke wet, zijnde een ijveraar Gods, gelijkertijds gij allen heden zijt."

Uit deze scholen zijn later verschillende richtingen voortgekomen, namelijk: de Pharizeeën, Sadduceeën en de Esseeën.

Zulk een school stond er te Rama, Bethel, Jericho en Gilgal. Aan 't hoofd van deze scholen stond een oude profeet, die met het toezicht belast was. De vakken van wetenschap bestonden uit: de kennis van de *wet* en de Mozaïsche eredienst, de muziek- en de dichtkunst.

Deze scholen kwamen onder de regering van David en Salomo tot grote bloei.

Door hun godsdienstoefeningen op de Sabbath in de Synagogen, waar de *wet* gelezen en verklaard werd, trok het onderwijs vaak grote belangstelling. En inzonderheid die van de twaalf-jarige Jezus in de tempel. Lezen we niet dat allen, die Hem hoorden, zich ontzetten over Zijn verstand en antwoorden? Ook leerden de jongens naast hun schooltaak nog een vak. Paulus had het "tentenmaken" geleerd.

We willen nog enkele bijzonderheden noemen over de "verhoudingen" tussen de onderwijzers en hun leerlingen.

De onderwijzers stonden in hoge achting. Zelf moest hij vele goede eigenschappen bezitten en ook "gehuwd" zijn. De plaats, waar hij zat op school, was "gewijd"; geen leerling waagde het om daarop te gaan zitten. 't Was ook ten strengste verboden, aan de rechterzijde van de meester te lopen. Zo mocht ook de leerling hem niet bij zijn naam noemen, maar moest hem aanspreken met "Rabbi", d.i. met "Mijn meester".

Wanneer we hiermede zo enkele opmerkingen gemaakt hebben over het "ONDERWIJS" uit oudere tijden onder ook Israël, dan kunnen we niet nalaten, nog enkele leringen en vergelijkingen te maken ten opzichte van onze scholen en onderwijs-inrichtingen.

Wat geheel verschillend toch met een en ander van onze tijd, zowel van de zijde der "ouders" als van de "kinderen" zelf.

Wat zijn er helaas al te veel scheve, ja, wanordelijke verhoudingen tussen ouders en kinderen, tussen onderwijzend personeel en onze jeugd. Wat een onverschillige houdingen tegenover ouders en ouderen en zulks ook doorgetrokken tussen patroon en personeel. Maar afgezien van alle brutaliteit der jongeren is toch wel zeer "belangrijk", ook te wijzen op de wijze waarop het onderwijs op onze scholen toch dient te geschieden. En dit zouden we willen aangeven, door op een treffend feit te wijzen uit onze schooljaren en school-onderwijs.

Wij herinneren ons nog als de dag van gisteren (en dat is toch zo'n 70 jaar geleden) dat we onder zodanige diepe indruk uit school kwamen over de vertelling uit de Bijbelse geschiedenis, dat we opmerkten: o! de meester heeft toch zo ernstig gezegd, dat we *bekeerd* moeten worden, dat we om een "nieuw hart" zouden bidden! En we mogen geloven, dat dit ons als kind toch geen rust meer heeft gegeven.

't Was een Hervormde school. Die meester heette: meester v.d. Helden. Maar 't schoolgebouw bestaat niet meer en 't straatbeeld is radicaal veranderd, zoals dat meer in de steden voorkomt.

We willen hiermede deze les beëindigen. D.V. tot een volgend artikel.

Ds. v. L.

Een blik terug

We schrijven nu 1986. De eerste weken van een nieuw jaar moet men goed letten op het juiste cijfergebruik. Het was een vijf en het is nu een zes. Met het schrijven van de zes, kan wat gebeurd is in "5" nl. 1985 grotendeels of geheel vergeten zijn. Een jaar kan toegevoegd worden aan de jaren der vergetelheid. Misschien zegt iemand: "maar bij mij blijven bepaalde dingen leven. Ze blijven zelfs jaar uit, jaar in. Ik kan, precies, na jaren vertellen wat er gebeurd is". Deze opmerking is te begrijpen. En hebben situaties diepe sporen nagelaten bij iemand, dan moeten we daar niet licht over denken.

Maar dat geldt ons allen, het belangrijkste wordt zo spoedig, zo gemakkelijk vergeten. Ik denk aan de bemoeienissen des Heeren. En die bemoeienissen zijn er jaar op jaar. Die zijn niet gebonden aan een bepaald jaar. Ze nemen zelfs geen einde. Dat is een wonder. Een groot wonder. Want zijn we de bemoeienissen des Heeren waard? Hebben wij ze verdiend? Op deze vraag weten we direct een antwoord. We behoeven er niet lang over na te denken. Maar is de praktijk van ons leven er mee in overeenstemming? Want de mond kan heel wat uitspreken. Maar vertolkt de mond, wat leeft in het hart? Onze bede zij: "Heere, geef mij levendige indrukken van Uw goedertierenheid en mijn onwaardigheid. Laat Uw betoonde en ondervonden goedheid steeds voor mij spreken. Laten uw daden mij voortdurend voor de aandacht komen. Daden van vorig jaar, ja zelfs van jaren geleden. Heere, ik ben zo vergeetachtig. Heere, help mij". Wie deze bede kent, wordt veel teruggeleid. Teruggeleid om te overdenken en te spreken van Gods daden. In vers 12 van psalm 71 staat het zo kernachtig: "Gij hebt mij van kindse dagen, geleid en onderricht. Nog blijf ik naar mijn plicht, van Uw wonderen blij gewagen".

Wanneer ik mij nu gezet heb om iets te schrijven over het jaar dat achterligt, dan moet beleden, dat het jaar 1985 spreekt van de leiding en zorg des Heeren. Als gemeente heeft de Heere ons gespaard. Hij liet ons als gemeente nog voortbestaan. Dat is een wonder. Want we waren niet als rechtvaardigen bij elkaar, maar als zondaren. Een gemeenschap van zondaren kwam wekelijks samen. Mensen, die van nature geneigd zijn God en hun naaste te haten. Onze gemeenschap had ook uit elkaar kunnen vallen. Een kleine daad heeft soms grote gevolgen. Enkele woorden kunnen als brandende lucifers gaan werken, en een grote brand veroorzaken. Wat zegt Gods Woord niet van de tong: "De tong is een vuur, een wereld van ongerechtigheid; alzo is de tong onder onze leden gesteld, welke het gehele lichaam besmet en ontsteekt het rad onzer geboorte en wordt ontstoken van de hel. Want alle natuur, beide der wilde dieren en der vogelen, beide der kruipende en der zeedieren wordt getemd en is getemd geweest van de menselijke natuur. Maar de tong kan geen mens temmen; zij is een onbedwingelijk kwaad, vol van dodelijk venijn. Door haar loven wij God en de Vader en door haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis van God gemaakt zijn". Werden we door Gods goedheid als gemeente bewaard. De Heere heeft ook zondag aan zondag en op andere gestelde dagen het Woord laten bedienen. Zijn prediking kwam tot ons. Zelf kon en mocht ik steeds dat Woord doorgeven. Niet één zondag was ik door ziekte verhinderd.

Welk een goedheid des Heeren. Uit de schat van Zijn Woord liet de Heere ook oude en nieuwe dingen naar voren komen. De Heere wilde inleiden in de verborgenheden van Zijn Woord, en met wat Hij mij liet zien en gaf de gemeente te dienen. Dit laatste was ook steeds de begerte om U te dienen met het Woord. Te dienen tot Uw geestelijk en tijdelijk welzijn.

De getrouwheid in het opkomen onder het Woord mocht weer blijken. En dat niet alleen bij ouderen, maar ook bij de jongeren. Het gehoorde moge als zaad werken in het hart. Het zij ook tot steun, tot leiding op de weg door het leven. De offervaardigheid was ook dit jaar bijzonder. Ook daarin spreekt de

werking van de Heere. Want hij beweegt het hart tot milddadigheid.

Het aantal geboren kinderen is niet gering. Wat een blijdschap. Echter werden er ook twee levenloze kinderen geboren. Een hele werkelijkheid. De Heere geven de harte-wens. Twee en dertig jongeren deden openbare belijdenis. Een bijzonder uur in ons gemeentelijk leven. In die dienst werd herdacht 40 jaar "bevrijd Nederland". De tekst was Jozua 4 : 19-24.

In verschillende gezinnen en families kwam rouw. Vele malen heb ik als pastor de gang gemaakt naar het kerkhof. Onder hen, die heengingen behoren ook de ouderlingen de Groot en van Heteren. Een verlies niet alleen voor gezin, maar ook voor gemeente. Want het werk, wat zij deden was hun lief, vandaar dat zij doorgingen tot zij niet meer konden. De catechisaties konden regelmatig gehouden worden. Praktisch alle jongeren waren present, wat zeer verblijdend was. Het verenigingsleven vond doorgang. Het jaar overziend, kan en mag gezegd worden: "de Heere was onzer gedachtig en dat door Zijn trouw alleen!" Uit genade vergeve de Heere de persoonlijke, gezins, gemeentelijke en ambtelijke zonden. De Heere reinige ons in het bloed van Gods Lam en Hij heilige ons door Zijn Geest. Jehovah zij en blijve met ons.

Ds. M.C. Tanis.

De Heere zij met ons

Zo sloten we het stukje "een blik terug" af. Nu; het zij werkelijk in 1986. Immers van de Heere zijn we in alles afhankelijk. Hij moet ons leven bewaren en ons leven leiden. Zonder Hem kunnen we niets en gaat er niets goed. Aan Gods zegen is alles gelegen. Alle onze zorg, arbeid en inspanning, want wij worden niet uit, maar ingeschakeld, baat niet zonder de zegen des Heeren. De zegen van de Heere moet er in zitten. Door Gods zegen wordt het kleinste en geringste groot, maar zonder die zegen het grote niets. De zegen van de Heere moet over alles komen en in alles werken. Die gunst van de Heere hebben we ook nodig om steeds ons afhankelijk te weten van Hem. Die afhankelijken zullen niet beschaamd uitkomen. De Heere stelt niet teleur. Hij is een Vader van weduwen en wezen. Hij is de Helper in nood. De steun en troost in het leven. De Heere kan op de proef stellen en dat doet Hij met een heilig doel, maar Hij laat niet alleen staan.

Vandaar dat onze bede steeds zij: "Heere, geef een afhankelijk, vertrouwend, betrouwend leven". De Heere geve ook open ogen om de Heere te zien als de Gever van alle goeds. Hij geve een opmerkzaam hart, om gedurig te letten op Zijn zegeningen en Zijn waarschuwingen. Het laatste is ook nodig, want we kunnen zo doorgaan en onverwachts beslissingen nemen of wegen inslaan die niet strekken tot eer van de Heere en ons welzijn. Denk maar eens aan Loth. Tot welk een keus, tot welk een beslissing kwam hij niet. Het bracht hem wel succes. Veel succes zelfs, maar geen zegen van de Heere. De materiële voordelen van Sodom vielen zomaar in zijn schoot. Hij behoefde er echt niet veel moeite voor te doen. De nadelen van Sodom overdacht hij niet. Hij doordacht ze niet. En wat hebben ze hem en de zijnen niet gebracht? Infectering van het kwade is zielsgevaarlijk, gezinsgevaarlijk. Abram had verlichte ogen. Dat zijn ogen die opzien en ogen die de dingen doorzien. Die ogen vragen ook: "laat me niet zelf mijn lot beslissen. Heere, laat ik gaan de weg door U bepaald, want Uw weg is alleen goed". Op die weg van de Heere maakt de Heere het goed. Goed met Zichzelf. Goed met het Zijne.

Zo zij onze gang door 1986. Dan zullen we zeker ondervinden, dat de Heere met ons is. De Heere zij ook met ons in ons gemeentelijk leven. Dan zal ook kerkelijk onze gang zijn naar Zijn Woord. Onze voetstappen zal Hij dan vastmaken in Zijn Woord en er zal geen ongerechtigheid over ons heersen. En ongerechtigheid is er. Is er veel in onze tijd. Ongerechtigheid die beïnvloedt, die aftrekt en meevoert. Ze werkt als een stroom, een krachtige stroom. Alleen Gods Woord, alleen Gods vrede bewaart er voor. Die Goddelijke dam, die niet weggespoeld kan worden, worde

door ons gezocht en dat we ons daarachter veilig mogen weten en ons daarin verblijden! Want die God bewaart, is wel bewaard. "Die in schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen". In de nacht der tijden mag er dan zijn de geborgenheid. De Heere is een goede, veilige, rustgevende schuilplaats.

Ds. M.C. Tanis.

In bovenstaande artikelen richt Ds. Tanis zich allereerst tot zijn eigen grote gemeente, maar daarin wordt vertolkt wat algemeen geldt overal waar de Heere nog werkt door Zijn Woord en Geest. Vandaar dat we ons allen aangesproken kunnen gevoelen door wat Ds. Tanis schrijft.

B.

Laus Deo

11.

Lessen uit Genève.

Wonderen

Vanuit de hemel heeft God Mozes, de eerste Bijbelschrijver, aanbevolen als een ontwijfelbaar profeet. Zijn leer werd bekrachtigd door wondertekenen, waarvan het gehele volk getuige is geweest. Eens werd Mozes door een wolk op de berg Sinaï weggenomen. Tot de veertigste dag toe werd hij aan de menselijke samenleving onttrokken. Bij het afkondigen van de Wet blonk zijn aanzicht als door de stralen van de zon. Van alle zijden flikkerden de bliksemen. Donderslagen knetterden aan de ganse hemel. De bazuin weerklonk, door geen mensenmond geblazen. Denk aan de huiveringwekkende ondergang van Korach, Dathan en Abiram, waardoor God Zelf het gezag van Mozes bevestigde. Denk aan de steenrots die, door zijn stok geslagen, terstond een waterstroom voortbracht. Ja, op zijn gebed regende het manna uit de hemel.

Het volk is getuige geweest van deze wondertekenen waarmee God de hemelse leer van Mozes c.q. de eerste Bijbelboeken bekrachtigde.

~~Zouden deze wonderen niet écht gebeurd zijn; het volk zou Mozes' woorden waarmee ze beschreven werden, zeker niet hebben aanvaard!~~ Zo bewijzen ook deze begeleidende wondertekenen de hemelse majesteit van de Bijbelse leer,

Toverkunsten?

Sommige heidense schrijvers hebben die begeleidende wonderen aan tovenarij toegeschreven. Zij betichtten Mozes ervan een tovenaar geweest te zijn. Nota bene: Mozes, die zo'n afschuw had van dit bijgeloof dat hij beveelt te stenigen iemand, die tovenaars en waarzeggers slechts geraadpleegd heeft! Is het niet de bedoeling van een bedrieger die met choochelarij speelt om de grote massa te verbazen en zichzelf een naam te maken? Mozes echter had uitgeroepen dat hij en zijn broeder Aäron niets zijn, maar slechts volvoeren wat God heeft voorgeschreven. Kan het overigens aan tovernarij worden toegeschreven dat dagelijks het manna uit de hemel regende, voldoende tot voeding van het gehele volk? Hoe zou bovendien Mozes de woede van het gehele volk hebben kunnen ontwijken, of een samenzwering hebben kunnen ontgaan van sommigen die deze heilige dienaar van God omver poogden te werpen? De Goddelijke uitreddingen hebben zijn leer voor alle tijden bekrachtigd!

Een profetische geest

In Gen. 49 : 10 horen wij Jakob de volgende profetie uitspreken: De scepter zal van Juda niet wijken. Met deze beschrijving heeft Mozes aan de stam Juda de heerschappij toegeschreven. Maar het zou nog 400 jaar duren voordat er in de stam Juda sprake was van de (konings-) scepter. Dat bewijst dat Mozes een hemelse voorspelling gedaan heeft: die inderdaad uitgekomen is. Lange tijd leek het er in de verste verte niet op dat deze voorspelling vervuld zou worden: Het is een man uit de stam Benjamin, n.l. Saul, die de koninklijke scepter (macht) als eerste draagt. Later wordt David uit de stam van Juda door Samuël gezalfd. Maar: "wie zou hebben kunnen verwachten, dat uit het onaanzienlijke huis van een veeherder een koning zou voortkomen?"

Op een, zij het nog niet klare wijze, voorzegt Mozes het opnemen van de heidenen in het Verbond Gods. Deze voorspelling is na bijna tweeduizend jaar uitgekomen. De conclusie moet zijn: dat Mozes door Goddelijke ingeving gesproken heeft! Voor mensen met gezond verstand staat het vast dat het God is, die door hem gesproken heeft.

Jesaja en anderen

Ook uit de voorzeggingen van de andere profeten blijkt dat het God is die door hen gesproken heeft. Allereerst verwijst Calvijn nu naar Jesaja: Ten tijde van Jesaja was het vrede in het koninkrijk Juda. Ja, het volk meende zelfs dat het bij de Chaldeeën hulp kon vinden. Evenwel verkondigde Jesaja, meer dan honderd jaar daarvoor, de ondergang van de stad Jeruzalem en de ballingschap van het Joodse volk. En juist door middel van de Chaldeeën, van wie men in zijn tijd hulp verwachtte, zou dat oordeel zich voltrekken. Bovendien: De profeet kan toch niet zelf bedacht hebben, wat hij uitsprak aangaande de verlossing van Juda door Kores? Het zou nog meer dan honderd jaar duren voordat die koning Kores geboren werd. Wie kon in de tijd van Jesaja raden "dat er een Cyrus (Kores) zou zijn, die met de Babyloniërs (Chaldeeën) oorlog zou voeren en die, na een zo machtig koninkrijk onder zijn macht gebracht te hebben, een eind zou maken aan de ballingschap van het Israëlitisch volk?"

De slotsom is: "dat wat Jesaja zo nauwkeurig uitspreekt, ontwijfelbare uitspraken Gods zijn en geen gissingen van een mens".

Werd ook de tong van de profeet Jeremia niet door Gods geest bestuurd? Hij stelde vóór de wegwerping van het volk in de ballingschap, de tijd van zijn gevangenschap vast op zeventig jaren en kondigde daarmee de terugkeer en de vrijheid aan. **Zo geschiedde het ook.** Door zulke bewijzen bekrachtigde God zelf het gezag van de profeten! Wij lezen van Jesaja in hoofdstuk 42 : 9 het volgende: "Ziet de voorgaande dingen zijn gekomen, en nieuwe dingen verkondig ik, eer dat zij uitspruiten doe ik ulieden die horen".

Met dergelijke uitspraken eisten de profeten, volgens Calvijn, gelóóf voor hun woorden. De uitkomst van hun voorzeggingen zou de betrouwbaarheid van hun woorden bevestigen en bevestigde die inderdaad.

En hoe wonderlijk is de overeenstemming tussen Jeremia en Ezechiël. Zijn waren vër van elkander verwijderd: Jeremia verbleef nog in Juda en Ezechiël bevond zich in Babylonische gevangenschap. Maar zij profeteerden op dezelfde tijd toch dezelfde dingen. En zo nauwkeurig stemmen hun woorden overeen: "alsof zij elkander wederkerig de woorden hadden gedictieerd."

Zo schreef Daniël nauwkeurig over toekomstige zaken die nog wel ongeveer zeshonderd jaar van hem verwijderd waren. Zó duidelijk alsof hij de geschiedenis schreef van dingen die reeds hadden plaatsgevonden en overal bekend waren!

Heeft Mozes wel ooit bestaan?

De Schriftkritiek die in onze tijd duizenden heeft meegesleept, blijkt ook in de tijd van Calvijn zijn aanhangers gehad te hebben. Wie kan ons verzekeren, vroegen zij, dat door Mozes en de profeten geschreven is, wat onder hun naam is uitgegeven? "Ja zelfs durven zij de vraag te opperen, of er wel ooit een Mozes geweest is. Calvijn geeft toe dat ten tijde van koning Josia de wet van Mozes tevoorschijn is gebracht. Josia heeft de boeken van Mozes echter niet als een onbekende en nieuwe zaak tevoorschijn gehaald." Maar als een zaak die altijd algemeen bekend is geweest en waarvan toen de herinnering overal voortleefde.

Zowel vóór als na Josia zijn de boeken van Mozes "onafgebroken gedurende de opeenvolgende tijden in de handen der mensen geweest." Hoewel ze inderdaad door de nalatigheid van de priesters en korte tijd begraven hebben gelegen, totdat de vrome koning Josia ze weer gevonden heeft.

De geschriften van Mozes en de andere profeten zijn "om zo te zeggen, van hand tot hand gedurende een onafgebroken reeks van jaren door de vaders overgeleverd." Die eerste vaders hebben die profeten deels

zélf horen spreken, deels het getuigenis vernomen van degenen die uit de nog verse herinnering konden bevestigen dat zij zo gespróken hadden (als in hun schriftelijk getuigenis was opgetekend).

Institutie: boek I, hoofdstuk 5-9.

Wordt vervolgd D.V.
Ds. L.W. van der Meij.

Ter inleiding

De heer G.J. Capellen te Elburg, godsdienstleraar aan de Reformatorische Scholengemeenschap "Pieter Zandt" te IJsselmuiden, hield een referaat over: Bezinning op omgang met jongeren in 1985. We kregen dat in bezit en hebben het met belangstelling gelezen.

Eerst geeft Capellen een diagnose van onze tijd. Hij ziet helaas de secularisatie in alle levensverbanden voortsnelen. Hij noemt enkele verontrustende zaken, die zich voordoen in kerk, gezin, school en maatschappij. Capellen noemt enkele tijdsverschijnselen die op de hedendaagse jeugd van invloed zijn: het welvaartsleven, het vertechniseerde leven, het wereldwijd open gebroken leven. Dan noemt hij het bedreigde leven: Er schuift een wolk van ondergangsstemming over West-Europa. Het doemdenken wordt ook onder jongeren gevonden. "Als de bom valt . . ." is er toch geen leven meer mogelijk, waar zou je je eigenlijk nog druk voor maken?

Vervolgens geeft Capellen een algemene typering van de jeugd en de reformatorische jeugd. Daarna stelt hij de vraag: hoe gaan wij met reformatorische jongeren om en hoe rusten wij hen toe? Natuurlijk geeft hij ook een antwoord.

Vooraf dit gedeelte van het referaat achten we voor vele lezers van ons blad van voldoende belang om het in enkele artikelen in ons blad op te nemen.

B.

Algemene typering van de jeugd en de reformatorische jeugd

We willen nu een algemene typering geven van de jeugd. Hierbij ontkomen we niet aan vertekeningen, omdat de jeugd sec helemaal niet bestaat.

1. *Invloed van de samenleving op jongeren in het algemeen.*

In juni 1981 werd op de Hervormde generale synode het rapport over de problemen van de jongere generatie besproken. We nemen daaruit enkele hoofdpunten over:

"de generatie van de zestiger jaren, de grote afrekening met de wereld van gisteren, waarin de provo-beweging een bijna symbolische rol speelde, waarin grote politieke acties werden ingezet, werd afgelost door een nieuwe generatie, die het allemaal minder scherp ziet zitten. De normale puberteitsgevoelens van angst en onzekerheid worden versterkt door hedendaagse maatschappelijke en politieke factoren als jeugdwerkloosheid, woningproblemen, het gevoel levenslang gegijzeld te zijn door de kernbepaaling, aantasting van het milieu enz.

Velen kunnen er niet tegen op en vluchten in alcohol, drugs, vreemde religieuze groeperingen of zelfmoord. Anderen leggen zich er niet bij neer, gaan de strijd aan in kraakbewegingen, vredesmanifestaties, relaties boven prestaties enz.

Voor deze jongeren speelt de kerk of de kerkelijke gemeenschap als instituut nauwelijks een rol."

Er kunnen zelfs jongeren zijn die een tegen-cultuur opbouwen. In bovenstaand citaat werden daarvan enkele symptomen opgesomd. We spreken van een subcultuur als men eigen waarden en normen gaat ontwikkelen. De subculturen van de jeugd kenmerken zich door afwijkende esthetische normen, uitkomend in kleding, haardracht, sieraden, de voorkeur voor bepaalde muziek, het doorbreken van talloze taboes: een vrije lustbeleving, meer gelijkheid tussen de seksen, de drang naar het gebruik van drugs enz.

Daarnaast zijn er positieve jongeren die heel bewust nadenken over ethische vragen als: abortus, euthanasie, reageerbuisbaby en donor-codil.

Met name onder de christelijke jongeren wordt hier serieus over nagedacht. Hieruit kan geconcludeerd worden dat ook onze jongeren belangstelling hebben voor wereldproblemen.

2. *Reformatorische jeugd en samenleving*

Vanzelf rijst nu de vraag is onze jeugd anders dan de meeste jongeren? Waar staan onze jongeren?

Onze jongeren worden ook beïnvloed door de samenlevingsverbanden, waarin ze staan. Toch kijken de meeste jongeren nog positief aan tegen godsdienst en kerk. Godsdienstlessen kunnen zeer bezinnende lessen zijn. Ook in persoonlijke kontakten ervaren wij de worstelingen van de jeugd.

Voorbeeld: een meisje vroeg in een brief of wij iets heel duidelijk op papier wilden zetten over het probleem van goed en kwaad. Want, zo schreef ze, op een fuifje spraken wij over God, geloven, Bijbel, enz. Er was een jongen die geen raad meer wist. Hij zei: "God is eeuwig. Hij heeft engelen en daarna mensen geschapen. Een deel van de engelen en daarna de mens zijn het kwaad gevolgd". Zijn conclusie was: "God móét goed en kwaad tegelijk zijn, want hoe is anders het kwaad in de wereld gekomen?"

Verder zijn onze jongeren nog aanspreekbaar. Ze zijn nog gewend om gezag te aanvaarden, hoewel ze wel vrijer, opener en soms ook brutaler zijn dan zo'n twintig jaar geleden.

Onze jongeren kunnen echter ook een massagedrag vertonen. Vooral op grote scholen voelen jongeren zich bijvoorbeeld nauwelijks verantwoordelijk voor het meubilair, e.d.

Vandalisme in de zin van een slecht beheer van hun omgeving is duidelijk aanwijsbaar. Rechtstreekse vernielingen komen gelukkig nog sporadisch voor.

Verslagen van de zondagssport worden door velen gelezen. Jeugdcultuur (muziek, posters, kleding, e.d.) gaat hun deur ook niet voorbij. Druggebruik komt gelukkig alleen maar incidenteel voor. Alcoholgebruik zal in de privé-sfeer wel meer problemen geven. De zuigkracht van de wereld is bij een aantal jongeren groot. Anderen leven nog in een beschermd milieu. Dit kan positief zijn. Als er echter geen echte overtuiging bij deze jongeren aanwezig is, worden ook zij vroeg of laat meegesleurd door de tijdgeest. Gelukkig zijn er ook jongeren die bijbelse waarden en normen in hun leven met vallen en opstaan gestalte willen geven.

Onze jongeren hebben nog wel zicht op de kerk, zo zeiden we. Hierbij moet opgemerkt worden dat het kerkelijk besef t.o.v. hun eigen kerkgenootschap vaak minder sterk is dan wij wel denken. De gemeenschappelijke achtergrond van de gereformeerde gezindte spreekt hen meer aan. Misschien blijven de ouders hier in gebreke. Misschien kunnen ze niet goed duidelijk maken waar vooral in hun kerkgenootschap de accenten worden gelegd en waarom.

3. *(Reformatorische) jeugd op weg naar een eigen identiteit*

Prof. dr. J. de Wit en drs. G. van der Veer schrijven in hun boek: "Psychologie van de adolescentie" over de psycho-sociale ontwikkeling in de adolescentieperiode, (12-22 jaar), zij rekenen ook de puberteit (12-17 jaar) tot deze periode. Het thema van het boek is de identiteitsontplooiing van de jongeren. Het doel hiervan is vooral een volwaardig participeren in een veranderende maatschappij. Zij stellen dat de jongeren op weg zijn naar een nieuw gevoel van identiteit. Twee belangrijke momenten binnen deze ontwikkeling zijn: het zich losmaken van de ouderlijke wereld en het ontwikkelen van een persoonlijke levensstijl.

Er voltrekken zich in deze periode lichamelijke veranderingen. Daarnaast doen zich ook psychische ontwikkelingen voor. Er is uiteraard verband tussen de lichamelijke en psychische veranderingen.

Gedurende de eerste fase van de adolescentieperiode bevinden de jongeren zich in een crisissituatie. De meegekregen zekerheden van thuis gaan soms wankelen. Bovendien ontvangen ze veel prikkels van buitenaf. Deze prikkels kunnen ze niet allemaal verwerken. Ze kunnen hierdoor ongecon-

treerd en oppervlakkig worden. In de school-situatie moeten we rekening houden met een wat vluchtiger menstype. Wij moeten ze leren zich te concentreren op het wezenlijke van het leven. Wij moeten ze iets meegeven, dat van blijvende waarde is. Dit kunnen we alleen als we van onszelf afwijzen en tegelijkertijd heenwijzen naar de Christus der Schriften. Alleen zo, zal de reformatorische jongere een echte persoonlijkheid worden. Binnen een scholengemeenschap is er uiteraard verschil tussen een mavo-leerling en een v.w.o.-leerling. Wij zullen trachten enkele globale verschillen op een rijtje te zetten. Dit is nuttig, opdat we niet naar een standaard-type volwassene zouden streven. De adolescentieperiode heeft niet alleen relatie met het verleden van een leerling, maar ook met de toekomstmogelijkheden van een leerling. U begrijpt dat we hier vrij strakke grensen trekken tussen de schooltypen. Dit is uiteraard een schematische zaak.

Een Mavo-leerling is over het algemeen spontaner dan een v.w.o.-leerling. Hij reageert meer primair en is minder bezonnen. De sfeer is in een mavo-klass voor de leerlingen het allerbelangrijkste. Het leren hangt er maar een beetje bij. Een v.w.o.-leerling is meer prestatiegericht en vaak iets individualistischer. Hij kan grotere leerstofeenheden overzien, herhalen is bij een mavo-leerling zeer gewenst, omdat hij minder schematisch en abstract kan denken. Voorbeelden mogen echter niet te expressief geladen zijn, anders blijft het verband tussen voorbeeld en een bepaalde regel/formule nog duister.

Een mavo-leerling is bovendien niet snel te boeien en minder geconcentreerd. Dientengevolge is zijn inzet geringer. Hij leeft wat driftmatiger; zijn cognitieve functies en zijn wil zijn niet dominant bij het leren.

Toch moeten wij ook hem de weg naar de volwassenheid wijzen. Een mooie, maar moeilijke taak. Hij kan zich namelijk minder goed distantiëren van wat de wereld biedt. Hij kan zich minder goed verdedigen. Anderzijds is het waar, dat, als een v.w.o.-leerling negatief wordt, dan wordt hij op een intelligente manier negatief. Hij doordenkt zijn a-kerkelijke houding.

We hebben gepoogd op deze wijze ook wat voer te geven aan onze decanen. U zult zeggen wat moeten we dan denken van de h.a.v.o.-leerling? Dit type leerling is moeilijker te beschrijven. Hij wordt wel getypeerd als "vlees noch vis". Wat belevingswereld betreft staat hij, ons inziens, dicht bij de m.a.v.o.-leerling dan bij de v.w.o.-leerling. Bij de overdracht van de leerstof wordt hij door leraren die uitsluitend in de bovenbouw lesgeven te veel naar het V.W.O.-niveau getrokken.

G.J. Capellen.

Voor de jeugd

Nehemia 4

Beste jongelui!

"En zij zeiden tot mij: De overgeblevenen, die van de gevangenschap aldaar in het land zijn overgebleven, zijn in grote ellende en in versmaadheid; en Jeruzalems muur is verscheurd, en hare poorten zijn met vuur verbrand."

Neh. 1 : 3.

We gaan in gedachten weer naar Susan, naar het paleis waarin Nehemia het gewichtige ambt van schenker uitoefende. Hij heeft bezoek gekregen van zijn broer Hanani en nog enkele andere joodse mannen. Zij zijn uit Jeruzalem gekomen, om het een en ander aan Nehemia, omtrent de toestand daar, mee te delen. Het geen zij te berichten hebben is niet erg verheffend. Want het staat kort en goed in de hierboven afgeschreven tekst weergegeven. Degenen die niet weggevoerd zijn en daar zijn gebleven, hebben natuurlijk ook weer kinderen gekregen. Dat Ezra met een deel van de ballingen naar Jeruzalem was teruggekeerd om stad en tempel te herbouwen, was inmiddels al weer dertien jaar geleden. Zij hadden zich daar gevestigd. Met de herbouw was een begin gemaakt, doch halverwege had men het laten zitten, vanwege de vijandschap en de tegenstand die men van de zijde van de wereld had ondervonden. Het resultaat was na zoveel

jaren, al met al, droevig. Want degenen die tot het joodse volk behoorden, die vormden toch de oud-testamentische kerk, verkeerden in grote ellende en versmaadheid. Grote ellende in natuurlijk opzicht. Zo kunnen we ons dat wel voorstellen. Zij hadden moeite om zich op het terrein van het maatschappelijk leven te handhaven. Het was gewoon armoede die geleden werd. Verkeerden zij in grote ellende in natuurlijk opzicht, in geestelijk opzicht was het al niet beter. Want was de tempel al wel herbouwd, van de dienst in de tempel kwam weinig terecht. En de muren van de heilige stad, de stad Gods, zoals deze van ouds genoemd werd, Jeruzalem, die waren nog steeds verscheurd. Niemand stak een hand uit, om die muren weer op te bouwen, en de stad in zijn oude luister weer te doen herrijzen. De poorten waren met vuur verbrand. Geen enkele bescherming was de stad overgebleven. De vijanden liepen er in en uit en hadden de grootste schik. Want zij hadden het toch maar gewonnen, en wat zouden de Joden moeten beginnen? Het was voor dat arme volk een verloren zaak. Zij waren in grote versmaadheid.

Ieder kan wel begrijpen dat dit de ellende nog groter maakte. Als je in nood verkeert en je hebt dan toch nog mensen die met je meeleven en meevoelen, dan is daar de nood nog wel niet meer opgeheven, maar het verzacht toch wel. Doch als men in zijn ellende met de nek niet wordt aangekeken en als vuil wordt gepasseerd, dan doet dat dubbel zeer. "Grote ellende en versmaadheid", wie zal de juiste inhoud van deze woorden weergeven. Tegenwoordig zegt men wel eens: Je bent maar een nummer in het leven. Doch men laat je verder nog lopen. We worden nog niet versmaad, uitgelachen en belasterd. O zeker, ik weet wel dat dergelijke situaties er wel zijn, doch over het algemeen is het leven in onze samenleving nog dragelijk. Doch in Jeruzalem was dat niet meer het geval.

De lezers zullen natuurlijk wel zeggen: Dat is al zo lang geleden, dominee. Wat moeten wij daar in 1986 mee aan? Wij leven in een heel andere tijd. Het is wel aardig om te horen hoe het vroeger was, maar daar doe je tegenwoordig niets mee. Ik kan een dergelijke opmerking begrijpen. Doch vergeet niet dat de bijbel meer is dan alleen maar een geschiedenisboek, waarin ons wat dorre historische feiten worden verhaald en dat dan daarmee de kous af is. Verre vandaar.

Het is Godsopenbaring. De Heere laat ons daaruit weten hoe het met Zijn kerk in die dagen gesteld was en hoe de houding van de vijanden tegenover de kerk was. En dan geloof ik te mogen zeggen: Er is niets nieuws onder de zon. In het verleden ligt het heden. Want we leven nu in het nieuwe testament. Jeruzalem heeft als tempelstad zijn betekenis verloren. Toch zingen we nog graag in de kerk:

*Ik ben verblijd wanneer men mij
Godvruchtig opwekt, zie wij staan,
Gereed om naar Gods huis te gaan.
Kom ga met ons en doe als wij.
Jeruzalem dat ik bemin . . .*

Wij denken dan bij het woord Jeruzalem aan de kerk. Wij geloven in de continuïteit van het verbond. Dat wil zeggen: In het oude testament was er een bondsvolk. En dat heeft met het nieuwe testament niet opgehouden te bestaan. Er is ook nu nog een bondsvolk. Dat is de nieuw-testamentische kerk. En die kerk staat midden in de wereld. Een wereld vol met mensen, die vijandig tegenover de kerk staan. En hoe is het nu met die kerk gesteld?

Wat Nehemia te horen kreeg, dat was niet van het beste. En wat wij te horen krijgen, dat is niet veel beter. De kerkgebouwen staan er nog wel. Doch hoe is het met de dienst daarin gesteld? Velen nemen nog wel de vorm in acht, doch of het hart ook volkomen met de HEERE is, laat zich betwifelen. Want men geeft de wereld de hand. Daar kan men het als kerkmensen doorgaans goed mee vinden. En als dat niet gebeurt, dan kom je in de wereld alleen te staan. Dan wordt ook iets van de versmaadheid en de ellende gevoeld, waarin men te Jeruzalem

delen moest. Dat is een bepaalde kant van de zaak,

Doch het kerkelijk leven heeft in het jaar 1986 zo veel kanten. Iemand die de kranten leest, hoort allerhande geruchten. Jullie begrijpen wel wat ik bedoel, als ik het zo schrijf. De moderne communicatiemiddelen houden ons op de hoogte. Het woord "persmuskieten" is een gangbaar woord. Men bedoelt daarmee die mensen die de kranten moeten vullen. Die zijn op nieuwtjes uit. Dat is te begrijpen. Het is tenslotte ook weer hun brood. En als men denkt iets te weten, dan worden daar hele verhalen over geschreven. Nu zegt men: Daar moet je voorzichtig mee zijn. Je moet niet alles aannemen wat de kranten schrijven. Ik stem dat toe. En dan is de ene krant ook weer de andere niet. Een rood dagblad heeft meer vermaakt in de kerkelijke ellende, dan een reformatorisch dagblad.

Doch hoe men het ook invult, dat is wel zeker, dat er in de kerkelijke wereld heel wat te koop is. We spreken over de gereformeerde gezindte. En die ligt al weer in zovele kerken uit elkaar. Elke kerk heeft voor of achter het woord gereformeerd nog wel weer een ander woord staan. Het kost zelfs moeite om nog andere namen te bedenken in verband met dat verheven woord GEREFORMEERD. Op zichzelf is dat natuurlijk al een droeve gesteldheid. De wereld heeft daar vermaak in. Men zegt dan: De kerken zijn allemaal ruziezoekende gemeenschappen. En daar wil men ons dan in hebben. Waar moeten we wezen? Ieder roept op zijn manier: Hier is de Christus! Dat er van de kerken weinig werkracht uitgaat, is een zaak waar men zich maar niet over verwonderen moet. De muren van Jeruzalem zijn verscheurd en hare poorten zijn met vuur verbrand. Men vormt een versmaadheid voor de wereld.

En als we onze hand in eigen kerkelijke boezem steken, dan is het al niet beter. Daar zijn haast geen kerken die zo veel in het nieuws komen dan de Christelijke Gereformeerde Kerken. Men heeft in dit opzicht wel eens lelijk over de pers gedaan, alsof die er een vermaak in zou hebben om speciaal ons in het zonnetje te zetten. Ik zou ten deze willen zeggen: Laat men de pers niet beschuldigen, doch laat men het zich zelf doen. Als er geen oorzaken zijn, om in het nieuws te komen, dan komt men er ook niet in. Doch als men iedere keer weer wat nieuws zoekt in te voeren, wordt daar door de onrust steeds maar weer aangewakkerd. Men heeft in het verleden wind gezaaid en men is nu bezig om storm te oogsten. Men is begonnen met de nieuwe vertaling in te voeren. Omdat de meerderheid van hen die er voor waren, helemaal niet overweldigend was, heeft men het maar vrij gegeven. Dit heeft in de loop der jaren al heel wat leden gekost, die, als men het doorzette, het niet meer zagen zitten. Men zag een bui opkomen die steeds dreigender werd. Door alle vernieuwingen, die ik maar niet op een rijtje zal zetten, zijn we in de loop der jaren wel goed uit elkaar gegroeid. Men kan dit natuurlijk zoeken tegen te spreken, doch de werkelijkheid liegt er niet om. Daar komt nog bij dat men - het één is het gevolg van het ander - over heel veel ethische kwesties anders is gaan denken. De betwiste punten zijn bekend. Homofilie is geen zonder meer. Ongehuwd samenwonen, daar moet je niet zo zwaar aan tillen. De vrouw in het ambt, wat is er op tegen? Men heeft steeds beweerd dat het zo'n vaart niet lopen zou. Doch nu moet men in gaan zien, dat alles volkomen uit de hand dreigt te lopen. Voor de toekomst is men daarom, en terecht, met zorg vevuld. Doch God regeert en houdt Zijn kerk in stand. Daar behoeft niemand aan te twifelen. Daar ik dit geloof, kan ik met een zekere gerustheid dit artikel beëindigen en schrijven "tot de volgende keer."

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent

Het blijvende Woord

Al jarenlang geeft de Gereformeerde Bijbelstichting, Mauritsweg 80, 3314 JH Dordrecht een kalender uit. Donateurs van de stichting krijgen die toegezonden en kunnen een bij-

drage geven tot dekking van de kosten. De kalender heeft blijkbaar een goede ingang gevonden. Dat zal te danken zijn aan de voortreffelijke uitvoering, maar ook aan de inhoud. Voor elke maand is er een kalenderblad, met de afbeelding van een historische kerk en een portret van een bekende predikant uit vroeger tijd.

Nu is er een boekwerk onder bovengenoemde titel verschenen. De stichting schrijft zelf: De zestig kerken in dit boek op de fraaie foto's van Arie Dijkstra, zijn voor het merendeel gebouwd in de periode 1300-1500, een hoogtijd in de kerkbouw.

De predikanten leefden en werkten allen in de periode 1580-1780, en dat is de hoogtijd in de prediking geweest. Velen van hen kunnen gerekend worden tot de beweging van de Nadere Reformatie, die krachtig geijverd hebben voor de doorwerking van het Woord Gods, niet alleen in de kerk, maar ook in het persoonlijk en maatschappelijk leven. Zij benadrukten vooral dat de gereformeerde belijdenis niet alleen met het verstand aanvaard moet worden, maar ook bevindelijk met het hart beleefd.

Veel aandacht is in de artikelen over de predikanten gegeven aan hun geschriften. Sommigen daarvan worden tot in onze tijd herdrukt en vinden aftrek, de zg. "oude schrijvers".

Zestig predikanten worden zo uitvoerig besproken. Van nog veertig anderen geeft dit boek beknopte informatie.

Een bijzonder aspect van "Het blijvende Woord" is, dat eraan gewerkt is door predikanten uit vijf verschillende kerken.

We behoeven hier niets aan toe te voegen. De predikanten die aan dit boek meewerkten zijn J. van der Haar, A. van Heteren, W.J. op 't Hof, Tj. de Jong, F. Mallan, M. Pronk, A.C. Rijken en E. Venema. Ook de heren A. Bergsma en L.M.P. Scholten behoren tot de medewerkers.

Het boek ziet er uitstekend verzorgd uit en het is rijk aan inhoud. Het is niet een boek om in een keer door te lezen, maar wel om het steeds weer ter hand te nemen en de inhoud op zich te laten inwerken.

Het is in groot formaat uitgegeven, telt ongeveer 260 blz. en kost f 42,50.

B.

Korenaren uit de volle oogst

Er is weer een meditatieplaat in deze serie verschenen. Op de ene kant staat een meditatie van Ds. J. van Amstel, Chr. Geref. predikant te Ede en op de andere kant een meditatie van Ds. C. v.d. Bergh, Herv. predikant te Barneveld. De meditatie worden voorafgegaan en gevolgd door enkele niet-rythmisch gezongen psalmverzen.

De meditatie van Ds. Van Amstel gaat over Fil. 4 : 6 en 7: weest in geen ding bezorgd. We kunnen daarin veel goede dingen beluisteren, maar we zouden wel graag wat meer gehoord hebben van de beoefening van het niet bezorgd zijn en ook van de vrede Gods en van het verkrijgen daarvan. Het is een tekst die ons brengt bij de praktijk van de godzaligheid en dat had meer uit kunnen komen.

De meditatie van Ds. v.d. Bergh gaat over Exodus 13 : 18a: hoe God Zijn volk leidt. Daarin komt naar voren de weg die de Heere met de Zijnen houdt. Hij bevrijdt uit Egypte en voert door de woestijn naar het beloofde land. De Heere leidt hen om, dus niet in de weg die zij zelf zich voorgesteld hebben, maar in de weg die Hij voor hen uitgedacht heeft.

De serie wordt verzorgd door Van Horssen/-Gouden Harpen, Postbus 18, 3770 AA Barneveld, tel. 03420 - 92084. Er zijn al vele platen verschenen. De prijs is f 21,90 per LP of MC, voor abonnees f 19,50. Er verschijnt viermaal per jaar een nieuwe LP/MC.

B.

Boekbespreking

Denken over . . . het bidden door Ds. D. Rietdijk. Boekencentrum, Scheveningseweg 72, 2517 KX 's-Gravenhage.

Dit is een deeltje van een reeks boekjes over actuele onderwerpen, onder redactie van ir.

J. van der Graaf, I.A. Koe en ds. J.H. Velema. Ds. Rietdijk is predikant van de Gereformeerde Gemeente te Moerkapelle. Op de achterzijde van de omslag lezen we het volgende:

Het gebed is het van God gegeven middel om onze nooddrift, zowel lichamelijk als geestelijke noden, bij Hem te brengen. Hij is de Hoorder van het gebed. Op allerlei manieren wordt er gebeden, in de erediensten van de kerken, in de gezinnen, maar ook in stilte van het alleen zijn met God. Onze tijd kenmerkt zich door de haast waarmee men werkt en leeft. Het is goed om ons te bezinnen op de noodzaak van het gebed en wat de bijbel er van zegt. In het boekje: "Denken over het bidden" wordt getracht een handreiking te geven bij de bezinning op het persoonlijk gebed.

Tot zover de omslag. We kunnen hieraan toevoegen, dat Ds. Rietdijk op een duidelijke wijze in dit boekje veel goeds gegeven heeft. Hij stelt het geestelijke boven het lichamelijke. We spreken de wens uit dat het door vele jongeren en ouderen gelezen mag worden en voor hen tot zegen mag zijn. We noemen enkele van de korte hoofdstukjes: Het persoonlijk gebed is nodig. Wat is bidden eigenlijk? Ootmoed in het bidden, Vrijmoedigheid in het bidden, Waken en bidden, Volharding in het gebed, Onverhoorde gebeden, Wat het gebed vermag. Er volgen gespreksvragen.

Het boekje telt 95 blz. en kost f 12,90.

B.

Opgroeien in het Christelijk gezin door B.J. Zijl.

Uitgeverij Stark - Texel, postbus 302, 1794 ZG Oosterend N.H., tel. 02223-661 of 495.

Dit is het eerste deeltje van de serie: In de branding van het leven.

In de inleiding zegt de schrijver o.a., dat het een uitzondering is als we opgroeien in een gezin waarin de Bijbel nog wordt gezien als Gods Woord en waarin vader en moeder de opvoeding en heel het gezinsgebeuren willen inrichten naar bijbelse normen en waarden. Het is een uitzondering en een voorrecht als we zo mogen opgroeien, dat ons ook verplichtingen geeft. Verplichtingen binnen het gezin maar ook verplichtingen naar buiten, naar de omgeving. Over die voorrechten, maar ook over die verplichtingen wil Zijl het hebben, vanuit de gegevens die de Bijbel ons geeft.

Het boekje bevat korte hoofdstukken over: Instelling van het gezin, Het christelijk gezin, De vader, De moeder, Kinderzegen, Orde en Gezag. Daarna volgen er nog 31 vragen, die de schrijver op een Schriftuurlijke wijze poogt te beantwoorden. Bij het antwoord over de kleding zou de schrijver m.i. wat positiever hebben kunnen zijn. We komen zo gemakkelijk tot assimilatie, waar Dr. Janse over schrijft in zijn proefschrift, getiteld Bewaar het Pand. Overigens kunnen we dit boekje van harte aanbevelen. Het telt 63 blz. en kost f 11,90.

B.

Wel eens op TEXEL geweest? Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en... rust. U kunt op 'DE VERRASSING' gebruik maken van	volledig pension voor groot en klein. Prijzen v.a. f 285,- p.w. Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan. Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen. Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan. Tel. 02223-661 of 391.
---	---

■ Pension - rustoord, voor hen die prive-verzorging met huiselijke sfeer zoeken, en geen t.v. e.d. wensen. Van 4 jan. t/m 26 mrt. winterkorting bij 8 of meer dg. Speciaal geschikt voor hen die een hotel wat onpersoonlijk vinden of die extra aandacht nodig hebben.

Driebergen, "REPOS AILLEURS", tel. 03438 - 12466.

Bejaarden die (evt. tijdelijk) verzorging behoeven, bieden wij plaats in ons particuliere tehuis.

HUIZE

'Edelweiss'

Kortenburglaan 4, 3941 HR Doorn. Telefoon 03430 - 12534

AANMELDING LEERLINGEN GOMARUSSCHOOL VOOR MAVO EN HAVO

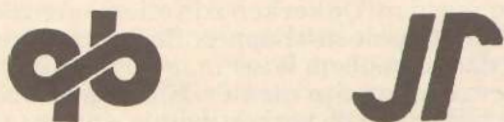
Grote Haarskade 121, 4205 NA Gorinchem, telefoon 01830 - 23899.

Tot D.V. 1 maart kunnen er leerlingen voor het cursusjaar 1986-1987 aangemeld worden. De aanmelding voor het brugjaar kan plaats hebben via de directeuren van de basisscholen of rechtstreeks aan de school. Bij rechtstreekse aanmelding wordt u informatie en een aanmeldingsformulier toegestuurd.

Voor aanmelding mavo, 2e, 3e, 4e leerjaar, of havo, 2e, 3e leerjaar, wende men zich rechtstreeks tot de school.

Inlichtingen worden verstrekt door de directeur, de heer C.P. Huissen, Wijnkoperstraat 199, Gorinchem, tel. 01830-30761 en de heer J. Visser, adj. dir., Groot Veldsweer 31, H'veld-Giessendam, tel. 01846 - 4437.

AANMELDING LEERLINGEN REFORMATORISCH VOORTGEZET ONDERWIJS TE ROTTERDAM

• S.G. "Guido de Brès" voor lyceum, havo en mavo, Haastrechtstraat 25; Postbus 9202, 3007 AE Rotterdam-IJsselmonde, tel. 010-826644.

• S.G. "Jacobus Revius" voor havo en mavo, Olijflaan 4-6; Postbus 33129, 3005 EC Rotterdam-Schiebroek, tel. 010-225566.

Aanmelding voor het cursusjaar 1986/87 is mogelijk voor:

- het brugjaar lyceum, havo en mavo
- de 4e klas havo (voor leerlingen met een mavo-4 diploma)
- de 5e klas v.w.o. - S.G. "Guido de Brès" (voor leerlingen met een havo-5 diploma)

Voor ouders van nieuwe brugklasleerlingen zijn er voorlichtingsbijeenkomsten op **D.V. maandagavond 3 februari** a.s. om 20.00 uur in de aula van het schoolgebouw Haastrechtstraat en in de aula van het schoolgebouw Olijflaan.

Voorlopige aanmelding **vóór 1 maart**, schriftelijk of telefonisch aan de schooladressen of via het hoofd van de (basis)school.

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door de schoolleiding.

WESTKAPELLE

Te huur vakantiehuus en luxe stacaravan op zeer mooi en rustig plekje op boerderij bij het strand. Tel. 01187-1441.

PLAATST UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

Orgelcentrum

VAN LEEUWEN bv

URK De noord 12 Tel. 05277 - 2462 NUNSPEET Laan 53 Tel. 03412 - 57749

Uw speciaalzaak voor
KLASSIEKE ORGELS
BLADMUZIEK
GRAMMOFOONPLATEN

**NU OOK VOOR:
GOEDE BOEKEN EN
BIJBELS**

U bent hartelijk welkom in ons gezellige pension op de Veluwe: huiselijke en toch vakkundige volledige verzorging met als prima bekend staande keuken; geen radio en t.v.; zondag eerb., we hebben geen hinderlijke muziek; wel een fijn tweeklaviers orgel enz.

Het gehele jaar geopend.

HOTEL - PENSION

'IRENE'

Fam. Bostelaar
ELSPEET

tel. 05779 - 1236

SLANK WORDEN EN ... BLIJVEN

Na 1 à 2 weken gaat U resultaten zien. Langzaam misschien, maar zeer zeker. Dat is de natuurlijke methode. Bovendien zijn onze geheel plantaardige vermageringstabletjes het ideale middel om verstopping te voorkomen. Kuur voor een maand f 20,-.

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

W Het blijvende Woord

Een boek van **blijvende waarde, om blijvend te doen gedenken**

42.50

Onmisbaar in elk gezin, ook voor uw kinderen, juist nu. Zij moeten toch, evenals U, weten wie 'vader' Brakel was, Voetius, Comrie, Fruytier, Bastingius en zovele anderen die, naar het *blijvende Woord*, de beginselen der Reformatie in ons land hebben uitgedragen.

En niet te vergeten de Statenvertalers: zoals Baudartius, Bogerman, Helmichus, Gomar en Bucerus om er enkele te noemen.

Als de kinderen u hierover vragen, geeft het 'blijvende Woord' een passend antwoord.

Dit vorstelijk boek is een praktische en overzichtelijke samenbundeling van de GBS-kalenders vanaf 1983 die steeds zo gewaardeerd werden.

Naast een beschrijving van 60 historische kerkgebouwen met zeer fraaie kleurenfoto's, wordt in dit boek een schets gegeven van 60 predikanten die in deze kerken het Woord bediend hebben in vorige eeuwen, met hun portretten.

Aan dit prachtig uitgevoerde boek, onder redactie van A. Bergsma, Ds J. v.d. Haar en L.M.P. Scholten, hebben verder meegewerkt: Di A. van Heteren, W.J. op 't Hof, Tj. de Jong, F. Mallan, M. Pronk, A.C. Rijken en E. Venema. De artikelen die zij over de oude schrijvers geschreven hebben, zijn veel uitvoeriger dan de beknopte levensloop die achter op de kalenderbladen staat.

Ondanks de prachtige uitvoering, in kloek formaat - 20 x 29 cm - 260 blz., ca. 120 illustraties, met overzichtelijke inhoudsopgave, is de prijs bijzonder aantrekkelijk, namelijk **f 42,50**.

Verkrijgbaar in de boekhandel en het secretariaat van de

GBS

Antwoordnummer 18, 3300 WB DORDRECHT.